

Inhoud

7 Ter introductie

ACTUALITEIT

---

10 DWARS: GERARD ADELAAR EN HANNIE VAN LEEUWEN
Het kabinet schrapte terecht het recht op langdurige zorg

14 LEONARD GELUK
Authentiek CDA gaat tegen de stroom in

18 PAUL DOOP
Moed, midden en medemenselijkheid

22 BINNENHOF BUITENOM: GEERTEN BOOGAARD
Oppositievoeren via de Senaat?

Democratie in ademnood?

---

26 MAURICE ADAMS, HANS-MARTIEN TEN NAPEL & MAARTEN NEUTEBOOM
Over de voorwaarden van democratie en het herstel van de
vertrouwensrelatie tussen burger en overheid

DE STAAT VAN DE DEMOCRATIE

---

38 RIEN FRAANJE & HANS-MARTIEN TEN NAPEL
De beste, maar niet goed genoeg

46 BART LABUSCHAGNE
Waardevolle democratie: over de prepolitieke voorwaarden
voor de democratische rechtsstaat

54 JAN WILLEM SAP
Confessionele partijen en democratie: van emancipatie
naar legitimatie

- 62 PIETER JAN DIJKMAN & JAN PRIJ
In gesprek met Rein Jan Hoekstra
 'Democratie is altijd onvoltooid'

VOORWAARDEN VOOR DEMOCRATIE

- 70 MARIN TERPSTRA
 De religieuze dimensie van democratie

- 78 KARS VELING
 Het belang van de vorming van democratisch burgerschap

- 85 BART FLEUREN
 De noodzaak van checks-and-balances tussen de staatsmachten

- 92 PAUL DE HERT
 Internet en democratie: versterken ze elkaar of toch niet?

- 101 MARGRIET KRIJTENBURG
 Europa in crisis: democratische lessen van Robert Schuman

AANZETTEN VOOR EEN CHRISTENDEMOCRATISCHE INVULLING
 VAN DEMOCRATIE

- 112 EMMA COHEN DE LARA
 De *civil society* als oefenplaats voor democratisch burgerschap

- 119 ANTOON BRAECKMAN
 Over het verbleken van het algemeen belang en de opmars
 van het belang van allen

- 126 GUIDO VANHEESWIJCK
 Tolerantie, passief en actief pluralisme

- 135 LEX OOMKES
 Antidemocratische tendenzen bij interne partijdemocratisering

- 140 ERIC JANSE DE JONGE
 Vernieuwing van de representatieve democratie

-
- 147 INIGO BOCKEN *De actualiteit van Jacques Maritain*
-

INHOUD

5

BOEKEN

154 JOZEF WAANDERS

Bespreking van Pierre Rosanvallon

Democratie en tegendemocratie

158 AREND SOETEMAN

Bespreking van Ernst Hirsch Ballin

De Koning. Continuïteit en perspectief van het Nederlandse koningschap

BEZINNING

163 RAMONA MARAMIS • *Werkafspraken*

164 PAUL VAN GEEST